

Крайник Ольга Петрівна

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки Львівського
регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

ORCID 0000-0001-6295-3999
e-mail: okraynyk@gmail.com

Лазорищак Мирослава Михайлівна

*аспірант Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України*

ORCID 0000-0002-8005-7757
e-mail: myrosj@i.ua

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Висвітлено роль фінансового управління у формуванні місцевої політики розвитку територіальних громад. Показано роль органів місцевої влади у формуванні місцевої політики розвитку території. Сформовано індикатори оцінки ефективності виконання функцій органами місцевої влади. Проведено порівняльний аналіз забезпеченості фінансовими ресурсами об'єднаних територіальних громад. Запропоновано використання порівняльного аналізу для удосконалення управління місцевими фінансами.

Ключові слова: фінансове управління; фінансові ресурси; територіальна громада; розвиток територій; програми та проекти розвитку.

Постановка проблеми. У сучасних умовах демократизації суспільних відносин, децентралізації державної влади, становлення громадянського суспільства, поглиблення реформ у системі відносин між державною владою і місцевим самоврядуванням зростає роль місцевих громад як основного суб'єкта соціально-економічного розвитку окремої території. Вирішення проблем, які стосуються підвищення рівня життя, забезпечення населення необхідними адміністративними послугами, зосереджується на місцевому рівні. На сучасному етапі економічних перетворень у країні вже є усвідомлення того, що стан економічного розвитку країни цілком залежить від розвитку кожного окремого адміністративно-територіального утворення та рівня зацікавленості громад у розвитку своєї території. При цьому прогрес у реалізації цих завдань можливий лише за умови достатності фінансових ресурсів, ефективності та цільового їх використання. Тому питання управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні стають все більш актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління фінансовим станом територіальних громад представлені у працях ряду вчених-економістів, зокрема: К. Бліщук, І. Козак, Є. Матвіїшин, О. Нема, І. Сторонянська, М. Семенко та інших.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість теоретичних досліджень управління фінансовими ресурсами територіальних громад, на сучасному етапі актуальними є формування нових підходів, зокрема один із них базується на твердженні, що місцеве управління фінансовими ресурсами територіальних громад повинно базуватись на використанні комплексного підходу, який враховує поєднання ресурсів, які надходять як із державних, так і з недержавних джерел, підвищенні ефективності використання коштів, використанні інструменту стратегічного планування з метою досягнення визначених цілей й індикаторів соціально-економічного розвитку в інтересах населення адміністративно-територіального утворення.

Виклад основного матеріалу. Особливе значення у цьому контексті має необхідність визначення складу та обсягів фінансових ресурсів, їх зв'язку із економічним розвитком адміністративно-територіального утворення та можливостями порівняльного аналізу забезпеченості фінансовими ресурсами, джерелами їх отримання, а також реалізації інвестиційних проєктів окремих територіальних громад. Можна погодитись з думкою науковців, що “Для ефективного виконання територіальною громадою покладених на неї функцій та досягнення стратегічних пріоритетів потрібне належне фінансове забезпечення як поточного функціонування, так і цілей розвитку. У такому разі територіальна громада повинна виступати одночасно й носієм соціально-економічного розвитку територій, і рушійною силою досягнення стратегічних цілей територіального утворення” [1].

Окремі територіальні громади повинні набути статус суб'єкта управління замість поки що у більшості випадків існуючого об'єкта управління і самостійно забезпечувати свою фінансову спроможність. У цьому випадку розширюється коло повноважень для виконання завдань, що постають перед органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які, з одного боку, забезпечуються фінансовими ресурсами, відповідно до змін до фінансового регулювання, з іншого – стають відповідальними перед населенням адміністративно-територіальних утворень за пошук нових можливостей підвищення ефективності своєї роботи, знаходження нових джерел фінансування місцевих проєктів. Підтвердженням важливості і актуальності цього процесу є думка Є. Матвіїшина і М. Семечко, які зазначають, що “Економічне зростання регіону не може відбутись без вкладення фінансових ресурсів у розвиток виробництва, інфраструктури, досліджень із державного і місцевих бюджетів, коштів юридичних і фізичних осіб та інших джерел” [2].

Управління територіями в умовах децентралізації забезпечує можливість органів місцевого самоврядування формувати і реалізувати місцеву політику, яка сприятиме економічному зростанню, покращенню якості надання адміністративних послуг, підвищенню рівня добробуту населення, яке проживає в конкретній місцевості. Основою реалізації цих завдань є зростання фінансової спроможності адміністративно-територіальних утворень шляхом передачі органам місцевого самоврядування додаткових фінансових ресурсів і додаткових джерел доходів для їх отримання. Таким чином, територіальні громади відповідальні за планування свого розвитку та бюджету, за економічний розвиток, залучення інвестицій та розвиток підприємництва. В умовах децентралізації держава передає на рівень місцевого самоврядування більше фінансових ресурсів та повноважень. Що більший рівень переданих ресурсів та розширення повноважень, то постає необхідність глибших знань та ширшого розуміння економічних процесів на місцевому рівні. Окрім нових можливостей, органи місцевого самоврядування отримують додаткові мотиви для належного виконання своїх повноважень, за які вони відповідальні перед громадою та за законність прийнятих рішень перед державою.

Важливим аспектом у вирішенні питання фінансового забезпечення місцевих органів влади, управлінні місцевими фінансами є здатність пошуку різноманітних джерел, їх акумуляції, розподілу та використання, а також створення умов, що сприяють ефективній реалізації економічних процесів, вирішенню соціальних програм та попередженню і усуненню порушень при їх використанні. Таким чином, надання реальних важелів впливу місцевих органів влади на забезпечення розвитку територіальних громад, досягнення їх самостійності та самодостатності є однією з умов входження України до європейського співтовариства, що визначено як ключові цілі державної політики у сфері децентралізації, згідно зі Стратегією сталого розвитку “Україна-2020” [3].

Ступінь ефективності виконання функцій, покладених законодавством на органи місцевого самоврядування, значною мірою пов’язана з обсягом фінансових ресурсів, якими вони володіють. На кількісне їх вираження впливає низка чинників, а саме:

- формування нових підходів до розподілу повноважень між органами центральної влади і місцевим самоврядуванням в умовах децентралізації;
- розподіл джерел доходів між державним і місцевими бюджетами, у контексті змін наданих владних повноважень і функцій;
- кваліфікація управлінського персоналу, спрямованість органів місцевого самоврядування на досягнення результату і забезпечення соціально-економічного розвитку території, пошук альтернативних джерел доходів;
- участь громади у реалізації програм і проектів, які активізують процес місцевого економічного розвитку.

З цього проводу І. Козак та О. Нема зазначають, що в умовах “формування об’єднаних територіальних громад особливої актуальності набуває

відповідальність, обов'язок та бажання кожного члена громади долучитись до процесів удосконалення регіонального економічного розвитку. Саме опрацювання ініціативних, перспективних та економічно доцільних ідей дасть змогу віднайти “нішу” конкретних територій у національній економічній системі та підняти конкурентоспроможність розвитку територій на належний рівень” [4].

Окрім того, важливим моментом є здатність до співпраці з представниками суб'єктів господарювання різних форм власності, розташованих на території, залучення їх фінансових ресурсів до реалізації місцевої політики розвитку території. У сучасних умовах, окрім власних доходів місцевого самоврядування та трансфертів із державного бюджету як основних джерел фінансування соціально-економічного розвитку території, суб'єктами впливу є приватні підприємства, кошти населення, прибутки комунальних підприємств, позики, інвестиції, участь у різноманітних проектах і програмах.

Це свідчить про формування складної системи фінансового забезпечення розвитку територіальних громад, що потребує спеціальної підготовки фахівців, які здатні як до аналітичної оцінки існуючого фінансового стану, так і до формування реальних планів залучення фінансових ресурсів для органів місцевого самоврядування. Необхідно зазначити, що механізм управління фінансовими ресурсами територіальної громади охоплює широкий діапазон функцій – від аналітичної, яка визначає фінансовий стан на поточний момент, до планування, прогнозування та стимулювання розвитку на перспективу.

Відтак місцеве управління фінансовими ресурсами передбачає використання комплексного підходу, поєднання ресурсів, які надходять як із державних, так і з недержавних джерел, з метою досягнення визначених у процесі планування цілей і індикаторів соціально-економічного розвитку в інтересах населення адміністративно-територіального утворення. У цьому контексті важливим є застосування у практичній діяльності принципів фінансового забезпечення розвитку територіальних громад. Базуючись на підходах, сформованих у Бюджетному кодексі [5] та Європейській хартії місцевого самоврядування [6], до найважливіших із них можна зарахувати такі принципи:

- прозорості у процесі формування і використання фінансових ресурсів;
- економного і цільового використання коштів громади;
- відповідальності керівних органів за ефективність використання фінансових ресурсів;
- обов'язковості залучення громадськості до управління фінансовими ресурсами території.

Принцип прозорості у процесі формування і використання фінансових ресурсів передбачає інформування населення територіальної громади у місцевих ЗМІ про прийняті рішення у сфері фінансів, публікування звітів про їх виконання. Згідно з принципом економного та цільового використання коштів територіальних громад, проводиться детальний аналіз можливості вибору найкращого варіанту

вкладення коштів, розрахунок результативності та ефективності їх використання. Продовженням впровадження цього принципу є запровадження принципу відповідальності керівних органів за ефективність використання фінансових ресурсів. Дотримання цього принципу забезпечить підвищення відповідальності місцевих органів влади за використання фінансових ресурсів громади і спрямованість їх на отримання найкращого результату. У цьому контексті К. Бліщук вважає, що “правове регулювання є важливим напрямком підвищення ефективності управління фінансами в рамках державної політики формування, використання та розподілу публічних фінансів” [7].

Принцип обов’язковості залучення громадськості до управління фінансовими ресурсами території передбачає участь громадської ради на всіх етапах фінансового управління – від оцінки наявних фінансових ресурсів територіальної громади до звіту про використання коштів та аналізу ефективності отриманого результату. Систему принципів та їх трактування може бути визначено кожною територіальною громадою та закріплено в місцевих нормативно-правових документах.

В умовах децентралізації владних та фінансових повноважень держави реалізується головне стратегічне завдання – зміни та оновлення системи державного управління та місцевого врядування, яка на сьогодні здійснюється з метою покращення умов для проживання громадян, задоволення рівня надання публічних послуг. У цих умовах саме фінансовий аспект є визначальним чинником успішності функціонування об’єднаних територіальних громад.

За результатами реформи спостерігається більша зацікавленість органів місцевої влади у підвищенні рівня наповненості місцевих бюджетів, пошуку додаткових джерел фінансових ресурсів, покращення взаємодії з представниками бізнесу та повної сплати ними податків. В останні роки об’єднані територіальні громади показують постійне зростання власних доходів.

За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України за результатами 11 місяців 2018 р., до загального фонду місцевих бюджетів України (без урахування трансфертів) надійшло 212,5 млрд грн, що на 22,5% (39 млрд грн) перевищує аналогічний показник надходжень 2017 р. і становить 95,1% від затвердженого плану на весь 2018 р. Надходження січня – листопада цього року вже перевищують доходи місцевих бюджетів, отримані за весь 2017 р., на 20,6 млрд грн або на 10,7%. Із розрахунку на одного мешканця власні доходи ОТГ зросли на 62,6%, порівняно з аналогічним періодом 2017 р., та становлять 3356,4 грн [8].

При використанні коштів увага зосереджується на необхідності забезпечення раціонального підходу до формування структури бюджетних видатків, насамперед при плануванні видатків на управлінський апарат, який повинен бути оптимальної величини і здатен повністю виконувати покладені на нього функції. Особливим завданням є здійснення постійного аналізу витрачання бюджетних коштів і упередження випадків їх нераціонального витрачання,

порівняння структури доходів та видатків як на міжобласному рівні, так і між об'єднаними територіальними громадами однієї області.

Показники виконання місцевих бюджетів є надзвичайно важливими, оскільки вони відображають загальний стан соціально-економічного розвитку відповідної території та її можливості забезпечення сталого розвитку. Експерти з фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні (за підтримки Програми “U-LEAD з Європою” та SKL International) представили аналіз бюджетів 665 ОТГ у розрізі всіх 24 областей [9]. Оцінка виконання показників місцевих бюджетів ОТГ, які мають прямі міжбюджетні відносини з державних бюджетом, проводилася за чотирма показниками:

1. Власні доходи на одного мешканця (співвідношення обсягу надходжень власних доходів до кількості мешканців відповідної ОТГ).
2. Динаміка надходжень місцевих податків і зборів у 2018 р., порівняно з 2017 р.
3. Рівень дотаційності бюджетів (співвідношення обсягу базової чи реверсної дотації до загальної суми доходів ОТГ без урахування субвенцій із державного бюджету).

4. Питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ (питома вага видатків на утримання апарату управління органів місцевого самоврядування в сумі власних доходів загального фонду).

На думку координатора з фінансової децентралізації Я. Казюк, цей аналіз дасть можливість органам місцевого самоврядування об'єднаних громад проаналізувати та порівняти результати своєї фінансової діяльності з результатами інших громад, як своєї області, так і сусідніх. Також він дасть змогу побачити переваги та недоліки громади, спрямувати зусилля на зміцнення фінансової спроможності та на раціональне використання коштів із метою надання якісних публічних послуг мешканцям громад. Порівняємо найбільш успішні ОТГ в 24 областях України за показником “Власні доходи на одного мешканця за 9 міс. 2018 р.” (табл. 1) [10].

Таблиця 1

**Порівняння власних доходів на одного мешканця
об'єднаних територіальних громад за 9 міс. 2018 р., грн**

Область	Назва територіальної громади	Власні доходи на одного мешканця за 9 міс. 2018 р., грн
1	2	3
Вінницька	Оратівська	4455,5
Волинська	Боратівська	12137,2
Дніпропетровська	Троїцька	17875,1
Донецька	Шахівська	10703,1
Житомирська	Оліївська	11027,7
Закарпатська	Баранинська	4793,7
Запорізька	Кирилівська	6975,4

Закінчення табл. 1

1	2	3
Івано-Франківська	Ямницька	6963,6
Кіровоградська	Первозванівська	8046,9
Київська	Студенківська	5966,0
Луганська	Привільська	3507,4
Львівська	Славська	8296,3
Миколаївська	Галицинівська	8497,7
Одеська	Авангардівська	8574,0
Полтавська	Сенчанська	16715,9
Рівненська	Клеванська	4292,0
Сумська	Комишанська	7109,3
Тернопільська	Байковецька	10139,8
Харківська	Наталинська	10280,4
Херсонська	Тавричанська	4969,5
Хмельницька	Розсошанська	5779,7
Черкаська	Степанецька	10472,3
Чернівецька	Кіцманська	2822,6
Чернігівська	Варвинська	5650,4

Такий аналіз дає можливість порівняти кожен ОТГ за одним із чотирьох запропонованих показників, виявити переваги і недоотримані можливості фінансування власних територіальних громад.

Не менш важливим є запропонований підхід до порівняльного аналізу на основі методики, розробленої у Львівській ОДА. Для оцінки фінансової спроможності ОТГ використано 8 показників, а на основі даних всіх об'єднаних територіальних громад розрахована і показана середня величина кожного показника та виведений сумарний рейтинг для всіх 35 ОТГ Львівської області. Вибрані основні вісім показників, за якими сформовано загальний рейтинг об'єднаних територіальних громад за показником їх фінансової спроможності (табл. 2).

Таблиця 2

**Показники оцінки фінансової спроможності ОТГ
Львівської області за 1 півріччя 2018 р.**

№ з/п	Назва показника, одиниця вимірювання	Середня величина
1	Доходи без трансфертів на 1 мешканця, грн	1348
2	Місцеві податки на одного мешканця, грн	349
3	Динаміка надходжень місцевих податків і зборів,%	124
4	Рівень дотаційності бюджетів,%	24
5	ПДФО на одного найманого працівника, грн	323
6	Акциз на одного мешканця, грн	93
7	Плата за землю з фізичних осіб на 1 домогосподарство, грн	163
8	Виконання бюджету загального фонду без трансфертів,%	106

Як видно з табл. 2, доходи загального та спеціального фондів без врахування трансфертів із державного бюджету значно відрізняються в різних громадах, аналогічно як і величина місцевих податків. Очевидно, що така інформація може бути предметом аналізу фінансового стану для кожної територіальної громади та підставою для вирішення завдань нарощування дохідної бази місцевих бюджетів і ефективнішого управління власними фінансовими ресурсами (табл. 3).

Таблиця 3

Показники доходів бюджетів та місце у рейтингу фінансової спроможності ОТГ Львівської області за I півріччя 2018 р.

Назва ОТГ	Доходи загального та спеціального фондів без трансфертів, тис. грн	Місцеві податки, тис. грн	Місце у рейтингу за 8-ма показниками
1	2	3	4
Бабинська ОТГ	6 054,5	862,0	10
Бісковицька ОТГ	4 675,1	995,6	21
Великолюбінська ОТГ	7 849,0	2 737,3	22
Великомостівська ОТГ	17 335,0	2 397,8	17
Вільшаницька ОТГ	1 288,5	489,6	20
Воле-Баранецька ОТГ	2 085,1	617,7	25
Волицька ОТГ	5 935,8	1 747,6	1
Воютинська ОТГ	4 242,3	1 337,8	30
Гніздичівська ОТГ	6 949,5	1 542,9	19
Грабовецька ОТГ	3 576,2	1 352,4	28
Давидівська ОТГ	24 277,5	6 381,6	7
Дублянська ОТГ	3 050,6	1 596,0	13
Жовтанецька ОТГ	13 800,5	3 014,1	11
Заболотцівська ОТГ	3 336,6	1 122,0	18
Кам'янка-Бузька ОТГ	38 366,6	9 261,4	8
Луківська ОТГ	1 498,3	502,5	35
Магерівська ОТГ	3 807,5	893,8	31
Міженецька ОТГ	1 373,8	543,3	26
Мостиська ОТГ	27 680,2	5 900,7	15
Мурованська	19 244,1	4 687,2	6
Нижанковицька ОТГ	2 173,5	576,5	32
Новокалінівська ОТГ	10 898,9	1 396,4	16
Новоміська ОТГ	2 216,3	886,4	34
Новострілищанська ОТГ	3 058,5	1 454,6	12
Підберізцівська ОТГ	10 676,1	2 882,8	5
Розвадівська ОТГ	7 953,2	2 939,0	24
Рудківська ОТГ	9 824,5	2 697,7	33
Славська ОТГ	47 204,3	2 725,9	3
Солонківська ОТГ	39 345,2	11 405,3	2
Судовишнянська ОТГ	10 255,5	3 677,3	14
Тростянецька ОТГ	16 706,7	7 730,6	4

Закінчення табл. 3

1	2	3	4
Ходорівська ОТГ	26 196,5	10 432,5	27
Чукв'янська ОТГ	2 243,2	622,1	29
Шегинівська ОТГ	10 434,7	1 510,0	9
Щирецька ОТГ	8 884,9	2 989,8	23

Такі підходи стають ще актуальнішими в умовах активного об'єднання громад та отримання ними нових повноважень і нових ресурсів. Тому особливо важливим стає питання, з одного боку, ефективного використання цих ресурсів, з іншого – розширення можливостей нарощування цих ресурсів із метою покращення надання послуг населенню об'єднаних територіальних громад. Тільки у випадку достатності ресурсів у місцевих бюджетах, ефективного їх використання, місцеві адміністрації мають можливість надавати більш якісні та різноманітні послуги своїм мешканцям, розвивати місцеву інфраструктуру, реалізовувати соціальні проекти, сприяти розвитку підприємництва, залучати як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів, займатись стратегічним плануванням розвитку своїх територій і у підсумку покращувати якість життя населення територіальної громади. Громади, які мають розвинене підприємництво, достатню кількість робочих місць, мають високі показники доходів місцевих бюджетів. У тих громадах, де робочих місць недостатньо, існує проблема безробіття, особливим і невідкладним постає завдання створення робочих місць. Керівник групи радників із підтримки впровадження державної регіональної політики Програми “U-LEAD з Європою” Ю. Третяк вважає, що “Місцева влада має створити умови як для наявного бізнесу – максимально розкрити свій потенціал, так і максимально залучити новий бізнес – як український, так і іноземний. Для цього є багато інструментів: індустриальні парки, інфраструктурна підтримка підприємництва, бізнес-інкубатори, консультативні центри” [11].

Відповідно до програми підтримки ЄБРР, у регіонах створюються центри консультативної допомоги та підтримки бізнесу, до яких залучаються торгово-промислові палати, підприємства консалтингу, громадські організації. Такі центри надають інформацію про можливі проекти, програми, інструменти сприяння розвитку. Іншою можливістю реалізації програм розвитку є використання інструменту стратегічного планування, відповідно до якого потрібно здійснити аналіз всіх наявних ресурсів громади та оцінити перспективи залучення інвестицій та можливості реалізації власних проектів. За сприяння Програми “U-LEAD з Європою” створено 24 Центри розвитку місцевого самоврядування, які надають консультативну підтримку об'єднаним територіальним громадам із питань розроблення стратегії розвитку. Методологія стратегічного планування розвитку ОТГ в Україні була розроблена експертами програми ЄС “Підтримка політики регіонального розвитку в Україні”, на основі яких органи місцевого самоврядування можуть розпочати стратегічне планування розвитку ОТГ [12].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, місцеве управління фінансовими ресурсами територіальних громад повинно базуватись на використанні комплексного підходу, який враховує поєднання ресурсів, які надходять як із державних, так і з недержавних джерел, підвищенні ефективності використання коштів, використанні інструменту стратегічного планування з метою досягнення поставлених цілей і індикаторів соціально-економічного розвитку в інтересах населення адміністративно-територіального утворення. Особливе значення у цьому підході має перманентне здійснення порівняльного аналізу доходів та видатків кожного адміністративно-територіального утворення. За результатами аналізу можливо переймати і використовувати досвід громад із кращим фінансовим управлінням та реалізовувати його в практичній діяльності. Отже, лише за умови формування ефективної системи управління фінансовим забезпеченням розвитку територіальних громад, яка буде формуватись із урахуванням особливостей розвитку конкретної території, відмінностей у їх ресурсних можливостях, стану виробничої і соціальної інфраструктури, можливий активний вплив на соціально-економічний розвиток цих територій.

Перспективою подальших наукових досліджень є розроблення пропозицій щодо удосконалення методики аналізу фінансового стану територіальних громад та рекомендацій щодо її застосування у практичній діяльності.

Список використаної літератури

1. Сторонянська І. З., Пелехатий А. О. Напрямки модернізації фінансового забезпечення розвитку сільських територіальних громад у контексті завдань адміністративно-територіальної реформи // *Фінанси України*. 2014. № 10. С. 97—108.

2. Матвійшин Є., Семенко М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку Чернівецької області // *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 4(53) : у 2 ч. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. С. 163.

3. Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020” : затверджено Указом Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. // *Офіційний вісник Президента України*. 2015. №2. Ст. 154.

4. Козак І. І., Нема О. С. Державна політика щодо фінансування регіонального розвитку // *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 4(53) : у 2 ч. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. С. 187.

5. Бюджетний кодекс України від 11.12.2018. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 15.02.2019).

6. Європейська хартія місцевого самоврядування від 25.02.2019. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 15.02.2019).

7. Бліщук К. М. Нові підходи в управлінні публічними фінансами // *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 1(50) : у 2 ч. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. С. 213.

8. До місцевих бюджетів за 11 місяців 2018 року надійшло більше грошей, ніж за увесь минулий рік. URL : <https://decentralization.gov.ua/news/10263> (дата звернення: 15.02.2019).

9. Експертний аналіз бюджетів ОТГ по кожній області – результати 9 місяців. URL : <https://decentralization.gov.ua/news/10218> (дата звернення: 15.02.2019).

10. Там само.

11. Громади мають зосередитись на економічному розвитку. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2546718-gromadi-maut-zosereditisa-na-ekonomichnomu-rozvitku-urij-tretak.html> (дата звернення: 15.02.2019).

12. Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. URL : https://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology-UA.pdf (дата звернення: 15.02.2019).

Статтю подано: 13.03.2019

Статтю схвалено: 21.03.2019

Krainyk Olha Petrivna

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Economics Department,
Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public
Administration under the President of Ukraine*

ORCID 0000-0001-6295-3999

e-mail: okraynyk@gmail.com

Lazoryshchak Myroslava Mykhailivna

*Post-graduate student of Lviv Regional Institute for Public Administration of the
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*

ORCID 0000-0002-8005-7757

e-mail: myrosj@i.ua

MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES OF THE TERRITORIAL COMMUNITY

Problem setting. In today's conditions of democratization of social relations, the role of local communities as the main entity of socio-economic development of a separate territory is growing. At the same time, progress in the realization of these tasks is possible only under the condition of financial resources sufficiency, efficiency and their proper use. Therefore, the issue of managing financial resources at the local level is becoming more and more relevant.

Recent research and publication analysis. The problem of managing financial resources of the territorial community has been studied by the following scientists: K. Blishchuk, I. Kozak, Ye. Matviishyn, O. Niema, M. Semenko, I. Storoniaska, etc.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Despite a large number of theoretical studies in this area, the formation of an integrated approach to managing the financial resources of the territorial community is an urgent problem.

Paper main body. To fulfil this task it is necessary to increase the financial capacity of administrative-territorial entities by transferring additional financial resources and additional sources of income to local self-government bodies. In addition, the important point is the ability to cooperate with representatives of economic entities of various forms of ownership,

the use of funds of the population, loans, investments, participation in various projects and programs.

Therefore, local management of financial resources involves the use of an integrated approach, a combination of resources coming from both state and non-state sources. There is a steady increase in own income of territorial communities due to the reform.

In this context, a special task is to carry out a permanent analysis of revenue and expenditure of budget funds. Such an analysis enables local governments to analyze and compare the results of their financial activities with the results of other communities. This analysis also makes it possible to see the strengths and weaknesses of the community, to focus on the rational use of funds. Such approaches are becoming more relevant in the context of active unification of communities and gaining new authorities and new resources by them. Communities with well-developed entrepreneurship and with a large number of workplaces have high-income local budgets. Another possibility of implementing development programs is the use of a strategic planning tool that helps analyze all available community resources and assess the feasibility of implementing their own projects.

According to the EBRD's support program, centers of advisory and business support are established in the regions. Such centers provide information on possible projects, programs, development tools.

Conclusions of the research and prospects for further studies. Therefore, only the creation of an effective system for managing financial support for the development of territorial communities enable active influence on the socio-economic development of these territories.

Key words: financial management; financial resources; territorial community; development of territories; programs and development projects.

References

1. Storonianska, I. Z., Pelekhatyi, A. O. (2014). Napriamky modernizatsii finansovoho zabezpechennia rozvytku silskykh terytorialnykh hromad u konteksti zavdan administratyvno-terytorialnoi reformy. *Finansy Ukrainy*, Issue 10, pp. 97-108 [in Ukrainian].
2. Matviishyn, Ye., Semenko, M. (2017). Finansove zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku Chernivetskoï oblasti. *Efficiency of Public Administration*, Issue 4 (53), pp. 163 [in Ukrainian].
3. Stratehiia staloho rozvytku "Ukraina – 2020". (2015). *Ofitsiyni visnyk Prezydenta Ukrainy*, Issue 2, pp. 154 [in Ukrainian].
4. Kozak, I., Nema, O. (2017). Derzhavna polityka shchodo finansuvannia rehionalnogo rozvytku. *Efficiency of Public Administration*, Issue 4 (53), pp. 187 [in Ukrainian].
5. Biudzhetni kodeks Ukrainy. (2018). URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
6. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia. (2019). URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036 [in Ukrainian].
7. Blishchuk, K. (2017). Novi pidkhody v upravlinni publichnymy finansamy. *Efficiency of Public Administration*, Issue 1(50), pp. 213 [in Ukrainian].
8. Do mistsevyykh biudzhativ za 11 misiatsiv 2018 roku nadiishlo bilshе hroshei, nizh za uves mynulyi rik. URL : <https://decentralization.gov.ua/news/10263> [in Ukrainian].
9. Ekspertnyi analiz biudzhativ OTH po kozhnii oblasti - rezultaty 9 misiatsiv. URL : <https://decentralization.gov.ua/news/10218> [in Ukrainian].

10. Ibid.
11. *Hromady maiut zoseredytys na ekonomichnomu rozvytku*. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2546718-gromadi-maut-zoseredytisa-na-ekonomichnomu-rozvitku-urij-tretak.html> [in Ukrainian].
12. *Metodolohiia stratehichnoho planuvannia rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini*. URL : https://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology_UA.pdf [in Ukrainian].

Paper submitted: 13.03.2019

Paper accepted: 21.03.2019

Цитування: Крайник О. П., Лазорищак М. М. Управління фінансовими ресурсами територіальної громади // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 1(58) : у 2 ч. Ч. 2 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2019. С. 197—209. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.58.2019.168733>).

Citation: Krainyk, O. P., Lazoryshchak, M. M. (2019). Upravlinnia finansovymy resursamy terytorialnoi hromady. *Efficiency of Public Administration*, Issue 1(58), pp. 197-209. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.58.2019.168733>).